

โครงการจัดทำฐาน ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น / ปราชญ์ชาวบ้าน
องค์การบริหารส่วนตำบลชะอวด

โดย
กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลชะอวด

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์ พื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ โดยจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย ปัจจุบันภูมิปัญญาไทย มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นเครื่องมือช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงสร้าง ความภาคภูมิใจแก่สังคมไทย สามารถปรับและนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสม ให้เกิดความสมดุลระหว่างคนกับสังคม และวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน ทั้งยังช่วยเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุคสมัย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลชะอวด ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้จัดทำฐานข้อมูลทำเนียบภูมิปัญญาท้องถิ่น ประจำปี ๒๕๖๘ ขึ้นเพื่อสืบสาน และอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความสำคัญต่อชุมชน และไม่ให้เกิดการสูญหายไปจากสังคม โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ฐานข้อมูลทำเนียบภูมิปัญญาท้องถิ่นเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลชะอวด
ผู้จัดทำ

แนวคิดเกี่ยวกับฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑.๑ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน
๒. เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญานั้น ๆ ต่อไป

๑.๒ ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom)

หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถที่ผ่านกระบวนการคิดโดยใช้สติปัญญาของคนในท้องถิ่น มีการเรียนรู้และถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจนเกิดผลดีงาม มีคุณค่ามีประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคแต่ละสมัย

๑.๓ ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน มีการกำหนดออกเป็น ๘ ด้าน ดังนี้

๑.ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี การทำปุ๋ยสัตุว์ การประมง/การป่าไม้ โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในด้านต่าง ๆ ได้ เช่น การทำเกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา เป็นต้น

๒.ด้านหัตถกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ฝีมือหรือช่างทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่ายที่ไม่ใช่เครื่องจักรในการสร้างชิ้นงานที่เป็นองค์ประกอบหลักของการผลิต เช่น งานทอ งานเย็บปัก ถักร้อย งานจักสาน เป็นต้น

๓.ด้านอุตสาหกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้เครื่องจักร ใช้แรงงาน และใช้ทุนเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการบริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้ (โต๊ะ เก้าอี้ เตียง หรือตู้) เป็นต้น

๔.ด้านการแพทย์ไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เพื่อจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชนได้ เช่น การใช้สมุนไพรรักษาโรค การนวดไทย/การนวดประคบ สมุนไพร เป็นต้น

๕.ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า การทำแนวปะการังเทียม เป็นต้น

๖.ด้านศิลปกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ ผลิตผลงานทางด้านศิลปะ สาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม หัตถศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๗.ด้านภาษาและวรรณกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ความสามารถเพื่อผลิตผลงานเกี่ยวกับภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งวรรณกรรมทุกประเภท เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน เพลงพื้นบ้าน เป็นต้น

๘.ด้านอื่น ๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีการ อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลชะอวด

๑.ด้านการเกษตร

เกษตรผสมผสาน เป็นการทำเกษตรยั่งยืนและได้ผลดี ที่สามารถใช้ได้ในทุกพื้นที่ เป็นรูปแบบการทำ ตามโครงการพระราชดำริฯ เพื่อจัดสรรพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเริ่มจากการสร้างระบบนิเวศที่ดี สร้างความหลากหลายของการปลูกพืชผัก และการเลี้ยงปลา ส่งเสริมให้ครอบครัวเกิดความมั่นคงทางอาหาร มีอยู่ มีกิน และขยายสู่การทำธุรกิจการเกษตร ที่เสริมสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน ถือเป็นหนึ่งของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันของคนในชุมชน

เจ้าของภูมิปัญญา ด.ต.สุชาติ หนูคง

ที่อยู่ปัจจุบัน ๓๑/๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลชะอวด

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

- มีความรู้ด้านการเกษตรผสมผสาน
- มีความรู้ด้านปศุสัตว์ เช่น วัว ไก่ ฯลฯ
- มีความรู้ด้านการเลี้ยงสัตว์น้ำ

เจ้าของภูมิปัญญา นายเอกชลิต อัมชู

การศึกษา ปริญญาตรี

ที่อยู่ปัจจุบัน ๑๒๘ หมู่ที่ ๙ ตำบลชะอวด

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

- มีความรู้ด้านการเกษตรทำปุ๋ยหมักชีวภาพ น้ำส้มควันไม้

๒.ด้านหัตถกรรม

เจ้าของภูมิปัญญา นางปรีดา อินทร์ฤทธิ์

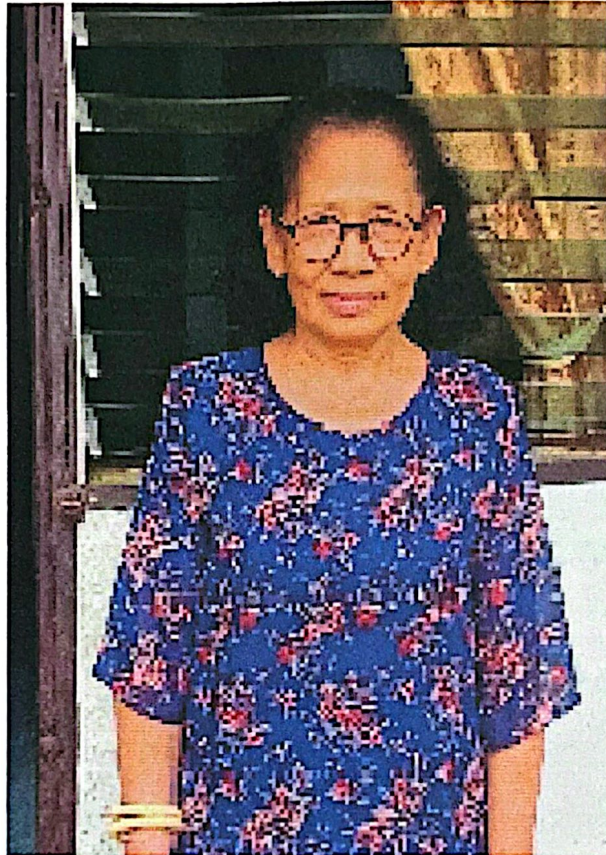
การศึกษา ปริญญาตรี

ที่อยู่ปัจจุบัน ๑๔๒/๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลชะอวด

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

- มีความรู้ ความสามารถในการจักสานกระจูด และการตกแต่ง
ผลิตภัณฑ์จากกระจูด

๓.ด้านการแพทย์แผนไทย

เจ้าของภูมิปัญญา นางปรารณา อุตัมภ์

การศึกษา ประถมศึกษา

ที่อยู่ปัจจุบัน ๕ หมู่ที่ ๓ ตำบลชะอวด

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

- มีความสามารถด้านแพทย์แผนไทย นวดกับไม้ไผ่คลายเส้น คลาย
กล้ามเนื้อ จัดกระดูกส่วนต่างๆ ของร่างกาย

เจ้าของภูมิปัญญา นางจุรีรัตน์ ดีแก้ว

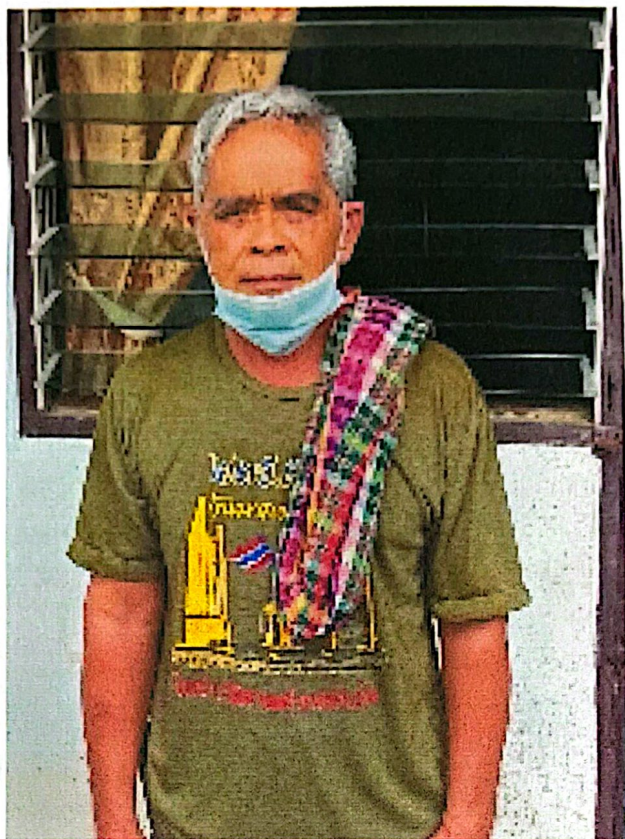
การศึกษา ปริญญาตรี

ที่อยู่ปัจจุบัน ๑๕๘ หมู่ที่ ๙ ตำบลชะอวด

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

- มีความรู้ ความสามารถในการนวดแผนไทย

๔.ด้านศิลปกรรม

เจ้าของภูมิปัญญา นายปัญญา พวงมณี

การศึกษา ประถมศึกษา

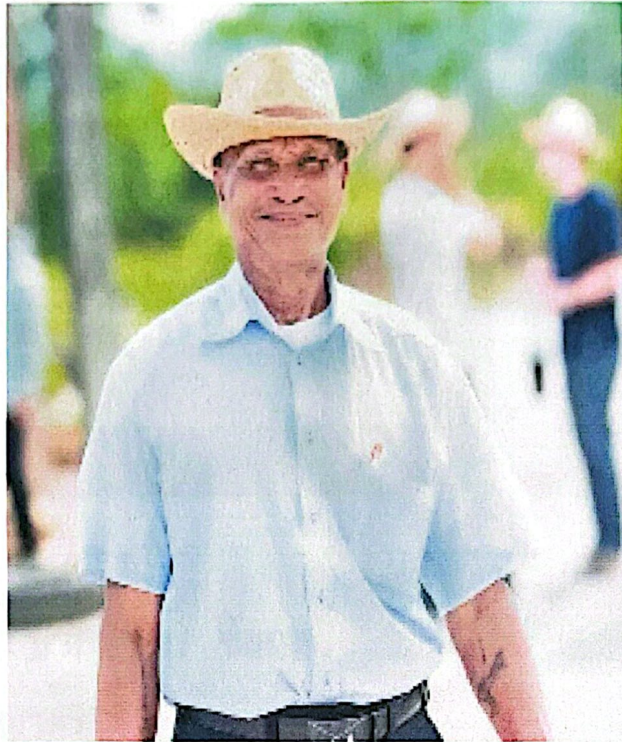
ที่อยู่ปัจจุบัน ๕/๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลชะอวด

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

- มีความสามารถด้านมโนราห์
- การทำหนังตะลุง

๕.ด้านอื่น

๑. ศาสนา ประเพณี และพิธีการต่าง ๆ

เจ้าของภูมิปัญญา นายแต้ม หยูเอียด

การศึกษา มัธยมศึกษา

ที่อยู่ปัจจุบัน ๔๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลชะอวด

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

- มีความรู้ด้านศาสนพิธีกร พิธีกรรมต่าง ๆ

เจ้าของภูมิปัญญา นายชัยพร ชัยฤทธิ์

การศึกษาปริญญาตรี

ที่อยู่ปัจจุบัน ๔๐ หมู่ที่ ๘ ตำบลชะอวด

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

- มีความรู้ด้านศาสนพิธีกร พิธีกรรมต่าง ๆ

เจ้าของภูมิปัญญา ร้อยตำรวจโทประยุทธ์ สุขรัตน์

การศึกษา ปริญญาตรี

ที่อยู่ปัจจุบัน ๑๐๗ หมู่ที่ ๙ ตำบลชะอวด

ภูมิรู้/ภูมิปัญญา

- มีความรู้ด้านศาสนพิธีกร
- การตั้งศาลพระภูมิเจ้าที่ ตั้งศาลตายาย
- การเซ่นไหว้เจ้าที่